

Vseeno vidim, da mnogi poskusijo vzgajati po svoje, sami ugotovijo, da nekaj očitno ne deluje, in se spremenijo. To je nekaj povsem novega. Če se pogovarjamo o vlogi staršev vaše generacije, vam povem, da verjamem v vas. Uspelo vam bo. Če se le ne boste trudili biti popolni. To vas bo namreč ubilo. (*Smeh.*)

Kje smo danes? Češ, ljudje se lahko vedno spremenimo, verjamemo. Vse, kar potrebujemo, je avtentičnost. Družba nas dobesedno posiljuje k iskanju tistega svetega individualnega v nas, ki bi naj nas naredilo tako posebne. Zakaj je avtentičnost tako zelo pomembna?

Ne vem, od kod prihaja ta prisila avtentičnosti. Sam sem o njej sicer velikokrat pisal, a vedno dodal: Bodite avtentični,

☞ **Večinoma me tako zelo boli, da ne morem niti misliti. Upam, da bom glede tega lahko kaj ukrenil, a, saj veste, tudi na Danskem so čakalne vrste dolge. Nevropatsko bolečino je tudi sicer izjemno težko zdraviti. Z občutkom bolečine se bom očitno torej moral naučiti živeti.**

kot ste lahko. Kajti biti povsem avtentičen je nemogoče. Mogoče smo lahko stoodstotno mi pet minut pred smrtjo, a tako se preprosto ne da živeti vsak dan. Problem se pojavi, če starši vzgajajo otroke po trenutnih »modnih« smernicah, teoriji, ideologiji, ki jih ne precedijo skozi sito samih sebe. A spet, napredek vidim. Recimo: z otrokom se znajdete v situaciji, ko na to, kar ste mu povedali, ne dobite zelenege odziva. Zelo verjetno je, da se boste vprašali, kaj bi lahko naslednjič naredili drugače. Moja mama si tega vprašanja ne bi nikoli postavila. Najprej bi pomislila: Kaj je narobe z njim? (*Smeh.*) No, čeprav smo danes prišli celo že tako daleč, da se mame predvsem nenehno sprašujejo, kaj so naredile narobe. Zamrznejo.

Katere so značilnosti te zamrznjenosti? Kako naj se prepoznajo starši v tem položaju, da bi se počasi vendarle začeli »tjajati«?

Če si zamrznjen, se nenehno ponavljaš. Partnerju, prijateljem se stalno pritožuješ glede enih in istih reči, nisi odprt, nisi

prožen. Ko se pogovarjaš z zamrznjenim človekom, ta pogosto odvrne: Ja, saj te razumem! in potem doda besedo – ampak. Zaradi nje veš, da te ne posluša. No, potrebujemo čas.

Čas, da otroci odrastejo?

Ja, ali pa da odrastejo starši. Danes se veliko ljudi poroči v drugo, v tretje. In če pozornost usmerimo na očete, takoj opazimo, da so ob rojstvu otrok v drugem zakonu že bolje opremljeni, mnogo bolj prilagodljivi, predani spreminjanju tistega ravnanja, ki jim je povzročalo škodo. Ko sem sam postajal družinski terapevt, je bila takšna preobrazba nekaj nepredstavljivega. Ob izidu knjige Kompetentni otrok je elita slovenskih vzgojnih pedagogov predvidevala, da se ne bo prodalo

več kot dvesto izvodov, ker da slovenski starši še niso pripravljeni na kaj takega. V resnici potrebujemo le enega pogumnega založnika, kar je bila v tem primeru založba Didakta.

Poln sem optimizma, da se bo družba spreminjala na bolje. Rad tudi poudarjam nekaj, kar se mi zdi zelo pomembno: ne glede na to, ali vas navdihnejo moje besede ali besede kakšnega drugega strokovnjaka, vedno jih preizkusite sami, pogledajte, ali vam pomagajo postati takšna mama ali oče, kot bi si želeli biti. Če vam ne, jih nehaite prebirati. Naši možgani so plastičen organ.

Podobno je s starimi starši. Spoznavam veliko mladih staršev, ki so zelo nezadovoljni s tem, kako se njihovi starši vedejo do vnukov. In jaz jim pravim: Pustite jih, ne vmešavajte se. Razen če stari starši otroka zlorablajo, jim pustite, naj delajo, kar delajo. Preživeli ste vi, preživel bo tudi vaš otrok, in vaši starši ne bodo postali boljši dedki in babice, če jim boste nenehno govorili, kako zelo se motijo.

Sami ste dedek. Katero je bilo vaše prvo pomembno spoznanje, ko ste začeli primerjati vlogo sebe kot dedka, očeta? Ste se kdaj ujeli v navdušenju?

O, seveda! Moj sin in njegova zdaj že bivša žena nista nikoli brala mojih knjig. Kar ju je bilo sicer sram priznati do nedavnega. A to sem pričakoval. (*Smeh.*) Sicer jima gre dobro. Morda sta me dvakrat, trikrat v življenju vprašala za nasvet. To je vse.

V tem obdobju življenja uživam predvsem v opazovanju vnuka; kakšen je sam s sabo, kako se doživlja, govori, čuti. Je fant, ki recimo ne mara fotografiranja. Ali mu je nerodno ali pa se afna. (*Smeh.*) No, prejšnji teden me je obiskala njegova mama in s sabo prinesla njegov šolski portret. Bil je prečudovit! Mama mi je povedala, da so v šoli napovedali portretiranje učencev, otroke pa prosili, naj prinesejo podpis staršev. Vnuk si je hotel vzeti čas za premislek, ali si portreta sploh želi. Vzel si je tri tedne. Po treh tednih je naznanil, da se želi fotografirati. A le pod dvema pogoje: sam bo določil, kako bo tisti dan oblečen in kakšno bo videti ozadje. Mama je tak odziv pričakovala, ker ga pozna. Ve, da ni otrok, ki bi vedno odgovarjal le z Da, gospod! Za vsako reč si vzame čas za premislek. Morda dve minuti, dva dni, dva tedna. A povem vam, ko sem videl tisti portret, me je povsem presunil. Vnuku se je videlo, da je dal v fotografiranje celega sebe, prisoten je bil z vsem svojim bitjem. Zakaj? Ker se je želel počutiti dobro. Rad bi si predstavljal, ali bi bilo to mogoče, ko sem sam imel deset let. In tudi vi, ko ste jih imeli deset, najbrž niste imeli priložnosti premisliti. Zato ponavljam; potreben je čas.

Danski parlament je zakonodajo, ki prepoveduje telesno kaznovanje otrok, sprejel že leta 1996. Danes še vedno 50 odstotkov staršev udari svoje otroke. Ne sicer tako nasilno kot nekdanj, a vseeno. Glede tega imajo sicer slabo vest, a ko se res počutijo nemočne, spet naredijo enako, uporabijo nasilje. In smo že pri agresiji. Vsi smo agresivni, če se počutimo neuspešne, če se počutimo, kot da ne vemo, kaj bi naredili v danih okoliščinah. Agresija starša je enaka agresiji otroka. Je signal za družino: »Hej, poslušaj me, ne počutim se dobro. Potrebujem nekoga, ki se mi bo posvetil. Kajti ne morem ti kar povedati, kaj se mi dogaja.«